

Apostler og aposteltjeneste i internasjonal pinsekristendom

Spørsmålet om Gud er i ferd med å oppreise nye apostler har engasjert norske kristne ved mer enn en anledning. I 1834 ble den Katolsk-apostolske kirke grunnlagt i Storbritannia. Trossamfunnet ble styrt av 12 utnevnte apostler. Til Norge kom bevegelsen i 1870-årene, og man etablerte menighet blant annet i Oslo, Drammen og Bergen. En utbrytergruppe av trossamfunnet tok navnet Den ny-apostolske kirke. Modersamfunnet eksisterer ikke lenger i Norge, men Den ny-apostolske Kirke, som etablerte seg i Norge i 1970-årene, har om lag 120 medlemmer totalt i Trondheim, Oslo, Bergen, Stavanger og Tromsø.¹

Til tross for læremessige paralleller har det pr. i dag ikke lyktes å finne noe historisk-genetisk tilknytningsspunkt mellom de to ovennevnte trossamfunn og klassisk pinsebevegelse. Det første pinsesamfunnet som målbar tanken om nåværende apostler hertillands, var derfor ikke Den katolsk-apostolske Kirke, men det britiske samfunnet Apostolic (Faith) Church, som via Danmark søkte å få et brohode inn i Norge midt på 1940-tallet. Man hadde en periode 3 norske lokalmenigheter, men ingen av disse eksisterer i dag.² Norsk pinsebevegelses grunnlegger, T.B. Barratt hadde for øvrig alt i 1931 kommet med voldsomme angrep på Apostolic Church (Apostolsk Kirke), idet han identifiserte det som både et pavedømme i miniatyr og som en “andlig fascistrørelse.”³

De tre norske lokalmenighetene innen Apostolsk Kirke var alltid numerisk ubetydelig, og trossamfunnet har knapt blitt levnet noen som helst oppmerksomhet innen norsk pinsebevegelse – dersom vi ser bort fra to kritiske artikler i *Korsets Seier* fra 1949.⁴ Det skulle derfor gå om lag 25 år før en viss oppmerksomhet ble Aril Edvardsen til del da han på forsiden av desembernummeret for sitt private

¹ Telefonsamtale med Siegmund Ziemer, 30. oktober 2000. (Ziemer er distriktsforstander for Den ny-apostolske Kirke i Norge og bosatt i Trondheim.)

² For ytterligere opplysninger om trossamfunnets historikk, både i Storbritannia, Danmark og Norge, se Geir Lie, “Den Apostolske Kirke,” *Teologisk Forum* nr. 1 årg. XIV 2000 s. 62-72.

³ Thomas Ball Barratt, “Om den ‘apostoliska kyrkan’ i Danmark,” *Evangelii Härold* nr. 40 årg. 16 (1.okt. 1931) s. 674.

⁴ Martin Ski, “Gudsstyre eller folkestyre,” *Korsets Seier* nr. 14 årg. 47 (20. mai 1949) s. 211; Osvald Orlien, “Den første apostel i den norske kirke,” *Korsets Seier* nr. 19 årg. 47 (10. juli 1949) s. 291.

tidsskrift *Troens Bevis* for 1974 proklamerte at “En apostel overgir menigheten til lokale eldste.” Apostelen han her hadde i tankene, var medarbeideren David Wulff, som hadde startet menighet på Malta 3 år tidligere. På baksiden av samme desembernummeret ble det videre opplyst at man i Sarons Dal hadde 5-6 ytterligere apostler, som alle ble nevnt ved navn. Nå bør det i rettferdighetens navn samtidig opplyses at Edwardsen neppe la mer i uttrykket “apostel” enn “menighetsbygger.” Uttrykket “apostel” var likefullt provokativt, og så vidt meg bekjent er det kun grunnlegger av Guds Lam Kirke i Oslo, Jørn Øverby, som offentlig hevder å ha mottatt apostelutrustning som følge av Edwardsens døråpner hva angår norsk agitering for apostelembedets nåværende aktualitet midt på 70-tallet. Øverby var, for ordens skyld, ikke blant de navngitte Sarons Dal “apostlene.”

Så vidt meg bekjent er det for øvrig ingen av de navngitte “apostlene” fra 1974 som, verken da eller senere, har vedkjent seg sitt apostolat. En av dem, Erling Thu, har dog siden midt på 70-tallet hatt en sterk lojalitetstilknytning til britiske menighetsledere som anerkjennes som apostler innenfor de kretser man beveger seg innenfor. Noralf Askeland, som er pastor for Kristent Fellesskap, Bergen (hvor Thu er aktivt med som medlem og menighetsleder), har for øvrig hatt apostelstatus i flere år.

Også den karismatiske Kristkirken vektlegger apostelgavens nødvendighet. Pastor Reidar Paulsen i Bergen anerkjennes som apostel innenfor dette menighetsnettverket. Paulsen er også med i det internasjonale ledernettsverket International Coalition of Apostles. Et par forkynnere i pinsebevegelsen har også søkt om og blitt innvilget opptak i dette relasjonsnettverket – enten fordi de allerede anerkjennes som apostler eller fordi de øvrige antar at de om kort tid vil bli det!

Ideologisk forankring

Norsk pinsebevegelse har i beste fall stilt seg avventende til det apostelfokus som et par av bevegelsens forkynnere har lagt for dagen. Jeg vil i det følgende argumentere for at dette fokus ikke er tilfeldig, men snarere reflekterer en logisk forlengelse av den opprinnelige pinsebevegelses primæranliggende – et anliggende som for pinsevenner flest, både i Norge og USA, for lengst har gått tapt.

Et sentralt skriftsted for mange av de moderne aposteltilhengerne er Ef. 4,11-13:

Han satte noen til apostler, noen til profeter, noen til evangelister, noen til hyrder og lærere. Han gjorde det for å utruste de hellige så de kan utføre sin tjeneste, og Kristi legeme kan bygges opp, inntil vi alle når fram til enheten i troen på Guds Sønn og i kjennskap til ham, og vi blir den modne mann, som har nådd sin fulle vekst og har fått hele Kristi fylde.

Fra denne side sett er det heller ikke merkelig om pinse- og karismatikertroende tror på nåværende apostler. Man har stor respekt for Bibelordet, og hvem vil innvende mot Efeserbrevets forfatter at kristenfolket anno 2001 *har* “nådd fram til

enheten i troen på Guds Sønn og i kjennskap til ham” ? Jesu yppersteprestelige bønn i Joh. 17 v. 21 om at “de alle må være ett, likesom du, Far er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg” synes pr. i dag heller ikke å ha blitt besvart. Økumeniske enhetsbestrebelse gjennom teologisk dialog har mange liten tro på. Dessuten gjør liberaliseringstendensene vedr. etikk og bibelsyn at mange karismatikere har vanskelig for å se de historiske kirkesamfunn som sanne arvtakere etter genuint nytestamentlig menighetsliv.

Det siste momentet angir for øvrig et tilknytningspunkt til den opprinnelige pinsebevegelse på begynnelsen av 1900-tallet som i høyeste grad reflekterte en elite-tenkning vis-à-vis troende innenfor andre kirkesamfunn. Jeg hevder nemlig, på linje med en rekke fremtredende historieforskere,⁵ at den opprinnelige pinsebevegelsen og dens primæranliggende kun kan forstås rett om vi anerkjenner den som først og fremst en eskjatologisk, ja, en millennialistisk bevegelse. Ser vi oss blinde på bevegelsens mest synlige trekk, tungetale, profeti og/eller bønn for syke i stedet for på bevegelsens opprinnelige selvforståelse, får vi ikke fatt i premisene for aposteltenkningen. Selvforståelsen er i sin tur basert på en spesifikk eskjatologi-, historie- og ekklesiologiforståelse som vi i det følgende vil se nærmere på. Vi tar dem for oss i kronologisk rekkefølge. Jeg gjentar enda en gang at denne selvforståelse kun relateres til den opprinnelige pinsebevegelse, ikke til verken amerikansk eller norsk pinsebevegelse av i dag.

Eskjatologi

Som eskjatologisk bevegelse var det Jesu snarlige gjenkomst som opptok den tidlige pinsebevegelse. Man mente at Jesu gjenkomst ville skje umiddelbart etter at evangeliet var forkynt for alle folkeslag på jorden. Om evangelisasjon- og misjonstrangen utvilsomt delvis var motivert av nød for sjelene, synes den viktigste beveggrunnen å ha vært selve fremskyndelsen av Jesu gjenkomst for sin egen del.

Evangelisasjons- og misjonstrang til tross, man var først og fremst kalt til å vekke kristenfolket, Guds sovende menighet. Alliert med bryllupsmotiver fra både Jo-

⁵ Robert Mapes Anderson, *Vision of the Disinherited. The Making of American Pentecostalism* (Peabody, Massachusetts: Hendrickson Publishers, 1979, 1992); Donald W. Dayton, *Theological Roots of Pentecostalism* (Peabody, Massachusetts: Hendrickson Publishers, 1987); David William Faupel, *The Everlasting Gospel. The Significance of Eschatology in the Development of Pentecostal Thought* (Sheffield, UK: Sheffield Academic Press, 1996); James R. Goff, *Fields White Unto Harvest. Charles F. Parham and the Missionary Origins of Pentecostalism* (Fayetteville, Arkansas: University of Arkansas Press, 1988).

hannes Åpenbaring og Matteusevangeliet forkynte man at pinsebevegelsen (Bruden) holdt på å gjøre seg i stand til Jesu bryllupsfest i himmelen og at den sovende menighet måtte våkne opp av likegyldighetssøvnen. Kristi brud bestod nemlig ene og alene av tungetalende pinsevenner. Ved Jesu annet komme ville disse midlertidig bortrykkes til himmelen for på den måten å unnsnippe Guds 7-årige dom over Jorden og dens befolkning. Tungetalen ble til å begynne med forstått som et reelt jordisk språk som skulle erstatte nitidige språkstudier. Herigjennom ville misjonsoppdraget effektiviseres, idet Gud angivelig stadfestet budskapet om Jesu snarlige gjenkomst på deres eget språk. Når alle hadde hørt budskapet, uavhengig av hvorvidt de tok imot eller ei, ville Jesus komme for å hente Bruden.

Teolog og prost Thorstein Gunnarson var, så vidt jeg kan bedømme, den første som skriftlig redegjorde for den opprinnelig pinsebevegelses selvforståelse slik den er delvis skissert ovenfor. Dette gjorde han i 1928 i boken *Dommedagsventing* med undertittel *Millennismen og dens innslag i norsk kristenliv*.⁶ Dessverre ble Gunnarson effektivt vingeklippet av Nils Bloch-Hoell gjennom dennes doktoravhandling om pinsebevegelsen fra 1956, idet Bloch-Hoell på feilaktig grunnlag, og i en forholdsvis ovenfra-nedad stil, tok avstand fra Gunnarsons “noe forvirrede bok.”⁷ Sannsynligvis på grunn av Bloch-Hoells manglende kjennskap til revideringen av både amerikansk og norsk pinsebevegelses selvforståelse skulle det gå om lag 50 år før amerikanske forskere kom fram til identisk resultat som Gunnarson redegjorde for i 1928. Et konsentrat av Bloch-Hoells avhandling ble

⁶ “Det budskap som Barratt sammen med andre åndsøpte predikanter på begge sider av Atlanterhavet forkynte og forkynner, er først og fremst dette: Herren kommer! Se, jeg kommer snart! Det nære tusenårsrike og den ennå nærere henrykkelse skal forberedes gjennom en ny Åndens pinse. Begynnelstidens legemsundere fornyes i underfulle helbredelser. Åndsunderne bryter igjen fram med makt i profeti, åndsdaup og ilddaup med tunger og tyding av tunger. Det som nu skjer – skrev Barratt – er bare begynnelsen. Verket skal trenge inn i alle leire og berede nasjonene for Kristi komme. Barratts beskjedne bymisjon skulde da også bli noget i retning av en Europa-misjon, som igjen er en omfattende hedningemisjon: en avsluttende alle folk ompennende misjonspreken som skulde gå løs på hedningenes masser med profetisk tungelød og selvtolet tungetale – den gjorde det tidsspillende og vanskelige sprogstudium overflødig. I bevegelsens første ubrutte og uprøvde kraft var det adskillige menn og kvinner som i denne lyse tro stormet ut til jordens ender med sitt evangelium.” (Thorstein Gunnarson, *Dommedagsventing. Millennismen og dens innslag i norsk kristendom*. [Bergen: A/S Lunde & Cos Forlag, 1928] s. 76.) Uheldigvis røper ikke Gunnarson hvilke Barratt-kilder han har konsultert, og det hefter usikkerhet ved hvorvidt han siterer Barratt ordrett eller parafaserer.

⁷ Nils Bloch-Hoell, *Pinsebevegelsen. En undersøkelse av pinsebevegelsens tilblivelse, utvikling og særpreg med særlig henblikk på bevegelsens utforming i Norge* (Oslo: Universitetsforlaget, 1956) s. 287.

nemlig også utgitt på engelsk, hvor ironiseringen over Gunnarson var inkludert. Det medfører derfor riktighet, som den amerikanske kirkehistorikeren D.W. Faupel hevder, at Gunnarsons avdekking av den opprinnelige pinsebevegelses milennistiske forankring,

available only in [the Norwegian language], remained unknown to the English-speaking world until 1964 when The Pentecostal Movement, written by a fellow Norwegian, was translated. The author, Nils Bloch-Hoell, briefly considered and then rejected Gunnerson's [sic!] contention: "This is not correct. Eschatology is certainly a necessary part of the Pentecostal message. It is a consequence of the biblicism of the Movement, and it is also in accordance with the fancy for the extraordinary and perturbing. Apart from this, eschatology in itself does not appear to have assumed any unusual importance."⁸

Historie- og ekklesiologiforståelse

Den opprinnelige pinsebevegelses historieforståelse var farget av tidligere vekelsesbevegelsers brodd mot blant annet folkekirken. Kirkehistorien fra 300-tallet av og fram til reformasjonen ble betraktet som forfallshistorie. Urkristendommen ble idyllisert, og forfallet ble vanligvis relatert til økt verdsligjøring, ikke minst i forbindelse med at kirken ble folkekirke. Iallfall indirekte stod pinsevennene i gjeld til radikalpietist Gottfried Arnolds *Unparteiische Kirchen- und Ketzerhistorie*, hvor forfatteren søkte å påvise "at kirkens kjettere hadde representert den levende og åndelige kristendom, mens den offisielle kirke til alle tider hadde undertrykt den."⁹

Fra en side sett følte de første pinsevennene behov for å betone kontinuitet med tidligere tiders vekelsesbevegelser for å gi sin egen bevegelse legitimitet. Ikke minst har man følt behov for å legitimere tungetalen, som etter sigende har fulgt deler av kristenfolket gjennom hele kirkehistorien. Like fullt er det her kontinuiteten med fraksjonsgrupper som betones, ikke med storkirken som sådan. Storkirkens forfallsperiode preges ifølge de første pinsevennene av at karismatisk nådegaveutrustning forsvant og at viktige lære- og erfaringssannheter ble oppgitt. Forfallshistorien reverseres imidlertid i og med reformasjonen, som initierer en

⁸ David William Faupel, *The Significance of Eschatology in the Development of Pentecostal Thought*. Birmingham, England: Ph.D. avhandling, 1989 s. 16.

⁹ Bernt Torvild Oftestad, *Lære Tro Fornuft. Kirken i nytiden* (Oslo: Tano A.S., 1988) s. 77. Et tilnærmet beslektet historiesyn finner vi hos blant annet flere av plymouthbrødrene. Se f.eks. Edmund Hamer Broadbent, *The Pilgrim Church* (Basingstroke, Hants, UK: Marshall Pickering, 1985) og John W. Kennedy, *The Torch of the Testimony* (Auburne, Maine: Christian Books Publishing House, [u.å.]).

gradvis avdekking av bibelske sannheter urkirken bifalt, men som siden den tid hadde blitt oppgitt av storkirken.

De første pinsevenners restaurasjonstenkning—det vil si at Gud gjenoppretter det som var gått tapt siden 300-tallet, og som fra og med reformasjonstiden gradvis var blitt restaurert, ser vi gjennom de uttrykk man brukte om seg selv og sin egen virksomhet. Ikke minst uttrykket “Apostolic Faith” er interessant i denne sammenheng henspeilende på Guds gjenopprettelse av de lære- og erfarings sannheter man mente preget apostelmenighetene. En rekke menighetsblader og pinsegrupperinger tok dette navnet, deriblant pinsegrunnleggeren Charles Fox Parham og senere hans “disippel” William J. Seymour med base i Azusa Street, Los Angeles. Det ble senere et brudd mellom Seymour og medarbeideren Florence Crawford, og sistnevnte etablerte raskt sin egen “Apostolic Faith” virksomhet i Portland, Oregon. Denne pinsegrupperingen har vært representert i Norge som “Apostolisk Tro” siden 1912 og har sitt hovedkvarter i Stavanger.¹⁰

Etter som stadig flere rapporter nådde USA rundt 1908/09 om at misjonstungene ikke var reelle språk likevel og frustrerte misjonærer vendte tilbake til hjemlandet, ble tungetalens eskjatologiske forankring opphevet og glossolaliens funksjon omdefinert til det som i dag er rådende syn blant pinsevenner flest. Dette gjaldt for både USA og Norges vedkommende. Ikke det at man nå tok avstand fra tidligere utsagn, man bare lanserte den nye forståelsen som om ingenting var endret på. Det bør dog gjøres oppmerksom på at Parham (og kretsen rundt ham) aldri endret sin opprinnelige forståelse. På grunn av Parhams klanderverdige adferd,¹¹ ble han imidlertid raskt skjøvet tilside av andre pinseledere i USA og var derfor ute av stand til å demme opp for den revurdering av pinsebevegelsens selvforståelse som fant sted rundt 1908/09.¹²

Selv om Parham og kretsen rundt ham hadde forkynt apostelgavens fortsatte aktualitet, var det få pinsevenner utenfor hans krets som fortsatte å forkynne dette

¹⁰ For ytterligere opplysninger om dette trossamfunnet i USA og Skandinavia, se Geir Lie, “Apostolisk Tro: et utforsket amerikansk pinseamfunn,” *Teologisk Forum* nr. 1 årg. XII (1998) s. 17-34.

¹¹ Goff, *Fields White Unto Harvest* s. 136 siterer fra førstesiden av avisen *San Antonio Light* for 19. juli 1907: “C.F. Parham...about 40 years old, and J.J. Jourdan, 22 years old, were arrested about noon today upon an affidavit made before Justice of the Peace Ben S. Fisk, charging the commission of an unnatural offense...In default of \$ 1000 bond each, the men were committed to jail to await the action of the grand jury.” Menneskes “unnatural offense” var, som vel konteksten antyder, homofil praksis.

¹² Enkelte vil hevde at Parham og kretsen rundt ham var marginale. Dette medfører dog ikke riktighet. Det er forskjell på å bli marginalisert av ettertiden og å ha vært marginal fra begynnelsen av.

etter at han mistet status som bevegelsens grunnlegger. Så vidt jeg kan bedømme, skyldes dette vel så mye at restaurasjonstenkningen fikk et kraftig skudd for bauen i forbindelse med at tungemålgavens funksjonsverdi måtte redefineres.

Apostelspørsmålet ble derfor i stor stil først aktualisert gjennom den såkalte Latter Rain bevegelsen på slutten av 40- og begynnelsen av 50-tallet. Når utenforstående med brodd mot bevegelsen påstod at apostelembedet opphørte med Jesu tolv apostler, svarte man tilbake med at nytestamentet opererte med ytterligere apostler enn de tolv. I samsvar med Ef. 4,11 hevdet man videre at apostelembedet var nødvendig for at menigheten skulle nå fram til enhet i tro, noe som ennå ikke hadde skjedd.

Tradisjonell pinsebevegelse var på denne tid nesten 50 år gammel og, ifølge mange, iferd med å institusjonaliseres. Flere mente (med god grunn) at tradisjonell pinsebevegelse hadde fjernet seg fra sitt opprinnelige anliggende, ikke minst som en restaurasjonsbevegelse med gudgitt kall om å forberede for Jesu snarlige komme. (Det var selvsagt fordi Jesu gjenkomst lot vente på seg, samt på grunn av negative rapporter fra misjonsmarken om at misjonstungene ikke fungerte, at pinsebevegelsen hadde oppgitt sin opprinnelige selvforståelse.)

Mange insidere var imidlertid kritiske, ikke bare til pinsebevegelsens angivelige åndsfattigdom, men også til at flere pinesamfunn søkte, og takket ja til tilbudet om alliansepartnere utenfor pinsekretser. Tidlig på 40-tallet hadde nemlig flere pinesamfunn gått inn i det nyetablerte National Association of Evangelicals, et forbund av i bibelsyn konservative lokalmenigheter og trossamfunn.

Latter Rain bevegelsen¹³ oppstod i Canada i 1948, på mange måter som motreaksjon på pinsebevegelsens angivelige åndsfattigdom. Man delte den opprinnelige pinsebevegelses tro på at Jesu snarlige komme stod for døren. Man trodde videre at Jesu komme ville foranlediges av en verdensomspennende vekkelse. Dessuten delte man den opprinnelige pinsebevegelses forståelse av tungetale som primært et evangeliseringsmiddel overfor den ikke-engelsktalende verden. Man hadde også et identisk *historiesyn*: nemlig at kirkehistorien fram til reformasjonen av karakteriseres som forfallshistorie, deretter som en restaurasjonshistorie som kulminerer med ens egen bevegelse som blir redskap for en verdensomspennende vekkelse. Også *eskjatologien*—at Jesus kommer tilbake for å hente en elite-gruppe blant de troende, deretter trengselstid og dom over jorden—hadde man til felles med den opprinnelige pinsebevegelse. Dessuten også *ekkesiologien*—at

¹³ Den mest utførlige presentasjon av Latter Rain bevegelsen finner man hos Faupel, *The Significance of Eschatology* s. 411-539. For en norsk presentasjon, se Geir Lie, "Moderne apostler. Apostelbevegelsen blant dagens karismatiske kristne," *Humanist* nr. 2 2002 s. 49-59.

endetidsmenigheten blir betrodd å bære fram de siste tapte lære- og erfarings-sannheter.

Latter Rain bevegelsen hadde til å begynne med, influert blant annet av skandinaviske pinsevenner, en kongregasjonalistisk menighetsmodell. Dette endret seg imidlertid rundt 1950, idet omreisende apostler og profeter ble autoritative talerør inn i lokalmenighetene. Til å begynne med så man for seg at Jesu yppersteprestelige bønn om Guds barns enhet ville oppfylles etter som apostolsk menighetsmodell ble dominerende, det vil si at kristenfolket for øvrig anerkjente at Latter Rain bevegelsen var Guds svar til endetidsgenerasjonens kristenhet. Det ble derfor en periode forkynt at de historiske trossamfunn hadde spilt fallitt, men at Gud nå gjenreiste den sanne menighet: eks. lokalmenigheten i Vancouver, Detroit eller Portland. Idealismen måtte imidlertid snart vike, og man endte da opp med forståelsen at kun en minoritet blant de troende ville la seg tilslutte Guds menighet.

Personlige betraktninger rundt moderne aposteltenkning

Pinsevenner og karismatikere har nærmest “tradisjon” på ikke å se seg tilbake, det vil si å oppskatte og ta lærdom av egen tradisjonshistorie. Tvert imot ironiserer man gjerne over vekkelsesfattige ikke-karismatikere som lever på fordums vekkelsesminner i stedet for å være Guds talerør i tiden. Jeg frykter at dette kan bli en ulykke for både pinsevenner og karismatikere. Historien viser forøvrig at flere av de tidligere tiders apostelbevegelser ikke bare forkynte et nærmest identisk apostelanliggende med det budskap som forfektes i moderne apostelmiljøer av idag, men også at fruktene slett ikke alltid ble spiselige.

Kaster vi et raskt blikk på Apostolic Churchs historikk i Storbritannia, tydeliggjøres farene ved at en enkeltstående person med sterke meninger tar (og får) apostelstatus. Initiativtaker til den opprinnelige Apostolic Church, W.O. Hutchinson,¹⁴ hadde tidligere bakgrunn som offiser i militæret, noe som i praksis vanskeliggjorde relle korrektiv fra medkolleger. Kun gjennom et skisma ble det mulig for waliseren Daniel Williams, grunnlegger av det pinsesamfunn med identisk navn som senere etablerte seg både i Danmark og Norge, å gå gjennomslag for sine tanker og formeninger.

Forutfor skismaet mellom Hutchinson og Williams hadde Hutchinson utnevnt også sistnevnte til apostel, om enn lokalmenigheten hvor Williams var pastor ikke anerkjente utnevnelsen. Utnevnelsen skjedde for øvrig kort tid etter at de to

¹⁴ For nærmere opplysninger om Hutchinson, se Malcolm R. Hathaway, “The role of William Oliver Hutchinson and the Apostolic Faith Church in the formation of British Pentecostal Churches,” *The Journal of the European Pentecostal Theological Association* vol. XVI 1996 s. 40ff.

møttes for første gang. Man hadde altså ikke bare overfladisk kjennskap til hverandre, men Hutchinson invaderte herigjennom en eksisterende lokalmenighets privatsfære uten engang å synes å reflektere over hvorvidt meningsmotstanderne kunne ha rett. Saken ble ikke bedre av at Hutchinson raskt isolerte sitt menighetsnettverk fra andre i tillegg til at han mer og mer utviklet en tvilsom teologi, eksempelvis angloisraelisme og særegne fortolkninger rundt kvinnen og guttebarnet i Åpenbaringsbokens tolvte kapittel. Det sistnevnte kunne vært unngått om han ikke hadde avvist interaksjon med andre kristne som kunne ha formidlet korreksjon.¹⁵ Få, om noen i det hele tatt, av dagens utnevnte apostler vil vel følge Hutchinson i synspunktet at alle nådegaveytringer (som tungetale, tyding eller profeti, eksempelvis) først måtte klareres med, ja, endog komme gjennom en apostel. En konsekvens av dette synspunktet var for øvrig at genuine åndsmanifestasjoner var forstått som totalt fraværende i alle andre menighetsammenhenger enn hans egen. En kan saktens stille spørsmålet på hvilket objektivt grunnlag menigmann skulle kunne vurdere autensiteten av en subjektiv nådegaveytring dersom det allerede var lagt begrensede premisser om at korreksjon ikke kunne komme fra andre kanaler enn via Hutchinson selv og via et fåtall andre (som allerede stod i et underordningsforhold til Hutchinson) ?

Det tragiske er imidlertid at objektive kriterier for å vurdere autensiteten av *andre* typer utsagn, eksempelvis vedrørende hvorvidt en gitt person *er* apostel, knapt finnes i moderne “apostelmiljøer” heller. Hva er det for eksempel som konstituerer apostelgaven? Mange insidere i miljøet vil svare at en apostel, jo, det er en som grunnlegger menigheter! Men hva menes med å “grunnlegge menighet”? For, det må vel være en viss kvalitativ forskjell på Paulus som (iallfall til tider) bygde fra scratch av og moderne “apostler” som stort sett kun gis inngang i allerede eksisterende karismatiske miljøer? På hvilken måte demonstreres at moderne “apostler” lykkes bedre enn oss andre i å transcendere sin kristen-karismatiske subkultur og i positiv forstand influerer storsamfunnet som sådan, blant annet ved å vinne uomvendte for Kristus?

Nå kan det saktens innvendes at mange innenfor moderne apostelmiljøer ikke gjenkjenner problemet, all den stund det *ikke* er fordi N.N. eventuelt er apostel at de anerkjenner hans lederskap. Derimot gjør de det fordi de gjenkjenner positive egenskaper i hans liv og virke som de selv og menigheten for øvrig ønsker å få del i.

¹⁵ James E. Worsfold, *The Origins of the Apostolic Church in Great Britain with a Breviate of Its Early Missionary Endeavours* (Wellington, New Zealand: Julian Literature Trust, 1991) s. 31ff.

For de av oss som dog står på utsiden, synes like fullt spørsmålet hvorvidt vedkommende virkelig *er* apostel vesentlig å få svar på. Og, dersom jeg velger å anerkjenne N.N. som apostel, hvilke konsekvenser er dette ment å få for meg? De færreste, det vil si ingen av våre dagers “apostler”, følger Hutchinson i hans resonnement at åndsfylte inspirasjonsutsagn (først og fremst profetisk tale) var mer autoritative enn Skriften selv. Men hvor enkelt er det for menigmann å stille spørsmål ved “apostelens lære” om “apostelen” får ryggdekning av lokalmenighetens lederskap? Hvilken autoritet er moderne “apostler” utstyrt med? John P. Kelly, en moderne “apostel” som har besøkt Norge og jobber gjennom norske apostelkandidater, synes å mene at karismatiske kristne som står i et underordningsforhold til en moderne “apostel,” derigjennom har mottatt “the sum total of past and present truth and the past and present moves of God.”¹⁶ Det viser seg imidlertid at “past and present truth” først og fremst har referanse til de læreut-sagn som har blitt fastholdt i visse karismatiske miljøer på 1980- og 90-tallet. Kelly skriver nemlig: “Frankly, most of the Church has missed the boat, because they refuse to be part of what God is doing (in the Church). Since the Dark Ages, God has been progressively restoring the Church, and I believe that in the last 20 years the restoration has gone into high gear.”¹⁷ Han synes endog å utdype: “God is not looking for a specific theology... but for a person who wants to build according to His pattern,”¹⁸ med andre ord en referanse til moderne “apostler.” Det er nemlig endetidsapostelen som vil “bring all past and present truth and every past and present move of God to bear against the enemy.”¹⁹

Men om det virkelig forholder seg slik at moderne karismatiske “apostler” er betrodd å bære fram de lære- og erfarings sannheter som gikk tapt i oldkirken, men som fra og med reformasjonen av litt etter litt har blitt gjenopprettet (en prosess som formelig har eksplodert de siste 20 årene!), innebærer ikke dette implisitt en dom over iallfall de ikke-pentekostale kirkesamfunn? Her vil svarene variere fra ett “apostelmiljø” til et annet. Om vi ser for oss et “apostelmiljø” som i reell forstand dømmer et konkret kirkesamfunn nord og ned, hvordan skal det da være mulig for menigmann å forbli lojal baptist eller metodist uten å være på

¹⁶ John P. Kelly, *End Time Warriors* (Ventura, California: Renew Books, 1999) s. 10.

¹⁷ Kelly, *ibid.* s. 39.

¹⁸ Kelly, *ibid.* s. 53.

¹⁹ Kelly, *ibid.* s. 54.

kollisjonskurs med pastoren dersom menighetens pastor opplever større lojalitet til en angivelig “apostel” enn til Hovedstyret i Baptistsamfunnet eller til biskopen i Metodistkirken?

Så vidt jeg kan bedømme, vil det ofte være nærmest uunngåelig at en lokalmenighets relasjon til et gitt kirkesamfunn undergraves når en “apostel” gis eller ber om inngang i en lokalmenighet med lojalitetstilknytning til et kirkesamfunn. Enklere å unngå er det i de tilfelle hvor “apostelen” nettopp *ikke* forankrer sin forståelse av apostelgaven i en gjenopprettelsesteologi hvor de historiske trossamfunn er nødt til å underlegges en karismatisk “apostel” for å komme inn i Guds plan for en. Det synes imidlertid for meg som om gjenreisningsresonnementet ligger under og gir føringer for apostelforståelsen i de aller fleste “apostelmiljøer.” Riktignok deler de færreste den opprinnelige pinsebevegelse og Latter Rain bevegelsens “partial rapture” lære hvor kun en elitegruppe blant de troende opprykkes til himmelen. Bortsett fra dette lærepunktet synes dog det resterende i de to omtalte bevegelsers selvforståelse å være intakt innenfor de fleste “apostelmiljøene.” Jeg opplever det derfor mye mer reelt at man tar konsekvensen av sin selvforståelse og heller etablerer en ny menighetsdannelse, tilsvarende *Kristent Fellesskap* og *Kristkirken* i Norge har gjort, enn å profilere en gjenopprettelsesbasert apostel-tenkning innenfor menighetsnettverk med en ekklesiologisk struktur som i utgangspunktet bryter med denne forståelsen.